

Светлова Н.М.,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Східноєвропейський університет економіки і менеджменту (м. Черкаси)

ЕВОЛЮЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СИСТЕМ КОНТРОЛІНГУ ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Еволюція бухгалтерського обліку, а саме, максимальне наближення і перехід на міжнародні стандарти обліку і звітності виводять внутрішньогосподарський (управлінський) облік (контролінг) за межі законодавчих обмежень. Політичне і економічне становище створили в Україні умови для збільшення іноземних інвестицій, зарубіжні компанії приносять свої технології управління, залучаючи до процесу управління і вітчизняний персонал. В Україні інтерес до контролінгу почав проявлятися після набуття нею статусу суверенної і незалежної держави, що стала орієнтуватися на побудову економіки нового типу. За цих умов управління підприємством на старій методологічній базі неможливе, а нові підходи до планування, обліку й аналізу ще не сформувалися повною мірою. Освоєння нових підходів до запровадження економічного механізму ринкового типу вимагає вивчення досвіду держав, які у своєму розвитку пройшли етапи, характерні тепер для української економіки. Із зарубіжного досвіду відомо: кращої альтернативи системі контролінгу, як інструменту для обґрунтування управлінських рішень поки що не знайдено.

На промислових підприємствах України відомі лише поодинокі випадки функціонування служб контролінгу і, як правило, у зменшеному варіанті. В той же час, окремі елементи контролінгу під іншою назвою і в дещо іншому ракурсі існували досить давно.

Протягом другої половини ХХ-го століття трактування змісту «management accounting» представниками економічних шкіл видозмінювалося. Якщо в 50-х роках минулого століття «management accounting» розглядався як складова частина бухгалтерського обліку поряд з фінансовим обліком, то вже до середини 80-х років «management accounting» трактується як «процес ідентифікації, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та надання фінансової інформації, для користування менеджментом у плануванні, що деколи приводить до ототожнення контролінгу з управлінським обліком.

Управлінський облік - систематизація облікових записів для конкретного бізнесу. Контролінг - процес перевірки відповідності бізнес-процесів і їх обліку. Контролінг - ідентифікація доцільності процесів і їх супровід (облікової та юридичної).

Внутрішній аудит - повнота і правдивість фінансового та управлінського обліків. Розмежовує на підприємствах управлінський облік і контролінг лише великий приватний бізнес.

Співробітники фірми, яким доручена реалізація контролінгу, на практиці, як правило взаємодіють з тими працівниками, які здійснюють внутрішній аудит

на підприємстві. У ряді випадків, у компаніях, банках створюються об'єднані підрозділи контролінгу та внутрішнього аудиту, такий сімбіоз дуже корисний, оскільки робота в загальних областях взаємодоповнює один одного і забезпечує відмінні результати, тому в багатьох фірмах особливе значення надається організації та вдосконаленню внутрішнього аудиту.

Внутрішньогосподарський облік (так званий управлінський, виробничий контролінг) не є самостійним бухгалтерським обліком, тому що побудова фінансового обліку є передумовою та першим чинником побудови бухгалтерського внутрішньогосподарського обліку.

Контролінг являє собою організацію фінансової функції у компанії, вона має бути побудована таким чином, щоб забезпечити оптимальний комунікаційний і інформаційний процес. Це, в свою чергу, має сприяти досягненню стратегічних цілей бізнесу, таких як забезпечення прибутковості і зростання вартості компанії.

У побудові внутрішньогосподарського обліку бере участь різна технологічна, маркетингова і ін. інформація, яка може впливати на оптимізацію управлінських рішень щодо: скорочення затрат, збільшення доходів, одержання додаткового прибутку або зменшення збитків. А цеозначає, що поняття «внутрішньогосподарський облік» значно ширше, ніж просто бухгалтерський облік.

Недаремно у країнах світу залежно від того, як він формувався, такий облік називають по-різному: управлінським в англо-американській системі, виробничим у французькій системі чи контролінгом - у німецькій [1]. Спільним у категоріях «контролінг» та «управлінський облік» є такі поняття, як інформаційне забезпечення, управління організацією, контроль витрат, система обліку.

Отже, проаналізувавши основні спрямування у характеристиці термінів «управлінський облік» та «контролінг», дослідивши основні риси категорій «управлінський облік» і «контролінг, розглянувши їх порівняльну характеристику по ряду ознак, можна стверджувати, що контролінг - це складова бухгалтерського внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та взаємозв'язок систем контролінгу та управлінського обліку.

Системи управлінського обліку, контролінгу базуються на єдиній базі ресурсного забезпечення функціонала: розробка концепції ефективного управління витратами; аналіз, планування, контроль витрат; інформаційне забезпечення керівного складу, який використовується для виконання завдань і досягнення цілей підприємства на базі контролюючих факторів.

Список використаних джерел

1. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. посіб. -К.: КНЕУ, 2006. - 526 с. ISBN 966-574-784-3.